

במקדש, וא"כ שפיר כתבו דאפשר לפרש הסוגיא כמ"ד דבמות מותרין וכיון דאין מזבח וא"א להקריבן במקדש מותר לשוחטן בחוץ¹⁶* דהא כיון דהבמות מותרות אין כאן איסור שחוטי חוץ, וכן מותר להטיל בהם מום כיון דלא חזו למלתייהו, וכל הסוגיא מתפרשת כהוגן.

ועתה נחזור להחקירה שהתחלנו בה אי קדשים בזה"ז עושין תמורה, הנה ודאי לדעת התוס' [בריש דבור הקידם וגם בעבודה זרה יג, ב ד"ה וגשחטיה] דמפרשי כל הסוגיא דע"ז בקדשי מזבח ובהו איירי הברייתא דקתני כונסן לכפה והם מתין, א"כ הדבר פשוט דאין עושין תמורה דאין שם קדשים עליהן כלל לא לענין שחוטי חוץ ולא לענין מטיל מום, והוי לגמרי כמו חמש חטאות המתות דאין עושין תמורה [תמורה יט, ב] כיון דלא הן ולא דמיהן קרבי, וה"נ כל הקדשים בזה"ז כיון דליכא מזבח בנוי הויין דחויין ולא הן ולא דמיהן קרבי כדאמרינן בסוגיא, וכן אמרינן במכלתין (דף כ', א) אין לך דבר שעושה תמורה אלא הרועה להסתאב עיי"ש, באופן שלדעת התוס' אין זה צריך לפנים דקדשים בזה"ז אין עושין תמורה, אלא מה שיש להסתפק בזה הוא לדעת רש"י והרמב"ם [הל' ערכין פ"ח ה"ח] דמפרשי כולא סוגיא בקדשי ב"ה ולא איירי כלל בקדשי מזבח דבהו לא אמרינן דכונסן לכפה, וכן חייב עליהן משום ש"ח [=שחוטי חוץ], וכמ"ש טעמא לכל חד כדאית לי, וא"כ איכא ספק עצום אי עושין תמורה, כיון דלכ"ע כל זמן שלא נבנה המזבח מקרו דחויין חוץ מבכור וכמ"ש [לעיל ד"ה ויש], ולא דמי לשאר דחויין כגון רובע ונרבע דעושין תמורה¹⁷ אע"ג דהם דחויין, שאני התם דנהי דאינהו לא קרבי מ"מ דמיהם קרבי, אבל קדשים בזה"ז דגם דמיהן לא קרבי גריעי טפי ודמי לבעל מום מעיקרא דלכ"ע אין עושה תמורה [תמורה ז, א], עוד יש לדון בזה מצד אחר כיון דכתיב והי' הוא ותמורתו דמיגי' דרשינן במתני¹⁸ דהיכן¹⁹ קדושה חלה עליו וכו', וא"כ ה"ג נימא לענין זמן דאין תמורה חלה אלא בזמן הראוי להקרבה אבל בזה"ז דליכא זמן הקרבה לא חלה, וסמך לזה מה דאמרינן בחולין דף קל"ח גבי או"ב [=אותו ואת בנו] סד"א הו"א ובענינא דקדשים כתיב לא לינהג אלא בפני הבית.

וראיתי בתוספתא ריש מסיכתין והובא ברמב"ם [הל' תמורה פ"א ה"א] הממיר בין בחול בין בשבת לוקה, ולכאורה ק' מאי קמ"ל אטו חול ושבת כתיב

שהבית ירד מן השמים. ¹⁶* וקשה לי שהרי גם תוס' בראש השנה וסוכה שם ס"ל דהמקדש ירד מן השמים, וא"כ יתחייב על שחוטי חוץ לפי שיטת רבינו לעיל ד"ה והנה, וי"ל ואכמ"ל. ¹⁷ כדאי' תוספתא תמורה פ"א ה"ה, וכן פסק הרמב"ם הל' תמורה פ"א הי"ח. ¹⁸ תמורה ט, א עיי"ש ברש"י וגם ברש"י זבחים מט, א (ד"ה קדשים) נקט רש"י: „והיה הוא ותמורתו קודש". ¹⁹ והי' ראויין להקרבה עושין

בקרא, ונ"ל ברור דקמ"ל דסד"א כיון דשבת לאו זמן הקרבה היא א"כ גם התמורה לא תחול קמ"ל, וכ"ת א"כ אמאי נקט שבת ולא נקט לילה דלא הוי ג"כ זמן הקרבה¹⁹, אפשר לומר דלילה הוי זמן הקרבה טפי שהרי מקטירין אברים ופדרים [תמורה יד, א] וכן נסכין הבאין בפני עצמן קרבין בלילה [שם], אבל שבת לא הוי זמן הקרבה כלל בקרבן יחיד, ואע"ג דהוי זמן הקרבה לקרבנות צבור, מ"מ תמורה דליתא אלא ביחיד ולא בצבור [שם] לא מהני בה הא דהוי זמן הקרבה לק"צ, עוי"ל דשבת הוי רבותא טפי מלילה, כיון דלילה לא הוי זמן הקרבה לשום קרבן אינה אלא הפסקת זמן ולא מקרי דחוי, אבל שבת דזמן הקרבה היא ואפ"ה לא קרבי ק"י [=קרבן יחיד] ה"א דגרע טפי, וכעין סברא זו כתבו התוס' פ"ו דיומא (דף ס"ד, א) (ד"ה התם), ולפ"ו לכאורה היה נפשט ספיקא דילן לאידך גיסא, דהא חזינן דתמורה חלה אע"ג דליכא זמן הקרבה וה"ה בזמן הזה, מיהו יש לחלק כמ"ש דשבת מקרי זמן הקרבה כיון דקרבינן בו קרבנות צבור, והכי אמרינן להדיא בפ"ק דכריתות (דף ז', ב) ביום פ"א שחל להיות בשבת אע"ג דאינו ראוי לק"י ראוי הוא לק"צ אבל לילה גרע, וא"כ הדק"ל [=הדרא קושיין לדוכתה] אמאי נקט הממיר בשבת ולא נקט לילה, ואפשר לדחוק דלילה מקרי זמן הקרבה עכ"פ בבמה דהא קי"ל²⁰ אין לילה בבמה, והך ברייתא דתוספתא אתי' כר"ש דסבר דילפינן מבמה אע"ג דהוי שלא כמצוותו כדמרינן בזבחים (דף פד, ב) מיהו יותר נראה דהך ברייתא דתוספתא אתי כבית הלל דלא חשיב שבת זמן הקרבה אע"ג דראוי לק"צ כמבואר במתני' דכריתות שהבאתי, וא"כ שפיר איכא רבותא בשבת מבליילה כיון דלילה עכ"פ זמן הקרבה לענין אברים ופדרים ונסכים הבאים בפני עצמן וכמ"ש, ועכ"פ לענין שאלתנו א"א למפשט מזה כלום, דשבת ולילה אף דנימא דלא מקרו זמן הקרבה מ"מ לא הוי אלא מתוסר זמן וזמן ממילא אתי, ובל"ה י"ל דשבת מקרי זמן הקרבה שהרי אם עבר והקריב קרבן יחיד בשבת הקרבן כשר ומרצה, וכ"פ הרמב"ם [הל' שגגות פ"ב הי"ד], ובאמת שיש לדקדק בזה במתני' דכריתות ואין כאן מקומו, אבל קדשים בזמן הזה כיון דמתוסר מעשה של בנין המזבח²¹ מקרו דחוי ואין עושין תמורה.

ויש לי להביא ראיה דקדשים בזה"ו אין עושין תמורה מהא דמכלתין (דף ח', א) דאמר ר"נ²² דבכור בזמן הבית אין מוכרין אותו תם ופריך עלי' מכמה

תמורה אבל קדם מומן וכו' אינו עושין תמורה. ¹⁹ כדילפינן מגילה כ, א מביום צותו, וע' זבחים יב, א דלילה ראוי להקדישו, ואכמ"ל. ²⁰ בזבחים קכ, א פליגי בה רב מכשיר שחיטת לילה בבמה ושמואל פוסל, ונראה שרבינו כ' "קי"ל", משום דהלכה כרב באיסורי וע' תוס' זבחים יב, א ד"ה יום. ²¹ עמ"ש רבינו לעיל ד"ה והנה. ²² מימרא דר"נ הוא שם ז, ב.